

Polskie Towarzystwo Historii Mówionej (PTHM/POHA)

Autor: Izabela Lew

W styczniu 2009 roku powstało pierwsze w Polsce Towarzystwo Historii Mówionej (ang. Polish Oral History Association - POHA). Inicjatywa wyszła od Stowarzyszenia Artefakty działającego w Krakowie, ale odbiła się szerokim zainteresowaniem wśród historyków całego kraju. Na pierwszym założycielskim zebraniu Towarzystwa obecnych było ponad 20 osób.

Jest to inicjatywa bardzo cenna nie tylko dla naukowców, ale także dla nauczycieli historii. Coraz częściej uczniowie gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych biorą udział w projektach edukacyjnych zbierając relacje świadków historii, opracowując je jako źródło historyczne i przechowując dla własnych potrzeb. Nauczyciele borykają się z wieloma problemami technicznymi i metodologicznymi zbierania relacji i późniejszej ich krytyki. Także badacze historii mają z tym ciągle problem. Stąd też po wielu latach indywidualnych badań, powstała platforma wymiany myśli i refleksji metodologicznej nad oral history, jako metodą badawczą. Stwarza to okazję do organizowania konferencji, wspólnych projektów, czy nawet czasopisma naukowego.

Przez kilka pierwszych miesięcy trwał proces legislacyjny, opracowywano statut Towarzystwa, którego celem jest:

1. „Integracja środowiska badaczy historyków, archiwistów, muzealników, animatorów kultury i wszystkich innych osób i pomiotów zajmujących się historią mówioną („oral history”) lub dziedzinami jej pokrewnymi.
2. Reprezentacja polskiego środowiska historii mówionej na forum międzynarodowym.
3. Prace nad doskonaleniem standardów metodologicznych i etycznych historii mówionej jako dziedziny nauki, kultury i działalności społecznej.
4. Upowszechnianie tych standardów oraz doskonalenie warsztatu osób i instytucji odpowiedzialnych za zbieranie i archiwizowanie zapisów audio i audiowizualnych oraz innych materiałów z dziedziny historii mówionej lub dziedzin jej pokrewnych.

5.

Wspieranie działań na rzecz rozwiązań prawnych wspomagających rozwój historii mówionej.

6.

Rozwijanie w społeczeństwie zainteresowań historią mówioną, dziejami najnowszymi, kulturą i historią lokalną.

7.

Aktywizowanie społeczności lokalnych wokół inicjatyw podejmowanych przez Stowarzyszenie

Towarzystwo Historii Mówionej będzie realizowało swoje cele poprzez wymianę myśli i doświadczeń, organizowanie warsztatów, szkoleń i kursów, wspieranie przedsięwzięć naukowych, kulturalnych i edukacyjnych, w tym konferencji, debat i wykładów. Ważna jest współpraca z mediami oraz administracją publiczną i samorządową.

Już na jesieni (7-8 listopada)

2009 r. odbyło się I Spotkanie Warsztatowe, na które przyjechało ponad 30 osób z kilku ośrodków Polski. Reprezentowane były 1) uczelnie wyższe – Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu, Szkoła Główna Gospodarki Wiejskiej w Warszawie; 2) stowarzyszenia i ośrodki – Brama Grodzka z Lublina, Dom Spotkań z Historią i Ośrodek KARTA z Warszawy, Stowarzyszenie Artefakty z Krakowa; 3) dziennikarze i osoby nie zrzeszone.

Obrady odbywały się w Domu Spotkań z Historią, w którym jednocześnie można było obejrzeć wystawę multimedialną (zawierającą także relacje świadków) „Oblicza totalitaryzmu”. Debatowano w kilku blokach tematycznych. Najpierw instytucje i osoby indywidualne przedstawiły swoje aktualne badania na temat oral history - zarówno naukowe, jak i projektowe. W drugim bloku dyskutowano o problemach prawnych i autoryzacji relacji ustnych, a następnie zajęto się archiwizowaniem, przechowywaniem i udostępnianiem źródeł mówionych. Powoływano się na sposoby pracy Narodowego Archiwum Cyfrowego, które rozpoczęło działalność w marcu 2008 roku i posiada olbrzymi zbiór nagrań dźwiękowych, który liczy około 30 tysięcy jednostek z lat 1919-2007. Są to unikalne nagrania wielu ważnych osobistości życia społecznego, politycznego, kulturalnego czy religijne, które pochodzą m.in. z Polskiego Radia czy Radia Wolna Europa.

Bardzo ważnym elementem spotkania były warsztaty prowadzone przez Český Oral History Association, podczas którego zaprezentowano portal „Pamięć narodu”. Jest on prowadzony w 9 językach europejskich i ma wiele możliwości przeszukiwania danych. W toku ożywionej dyskusji pojawiły się problemy z zamieszczaniem dużej liczby kilkugodzinnych relacji, często video, co obciąża pamięć komputera. Czescy koledzy zaprosili Polaków do umieszczania w ich bazie także naszych relacji. Docelowo ma to być portal ogólnoeuropejski.

Uczestnicy konferencji doszli do wniosku, że należy corocznie organizować takie warsztaty, które powinny być platformą wymiany aktualnie realizowanych projektów i problemów badawczych, a także zapoznawać z nowymi publikacjami i osobami zajmującymi się oral history.

W najbliższym czasie stworzony zostanie także portal internetowy Polskiego Towarzystwa Historii Mówionej.

Towarzystwo jest otwarte na nowych członków i sympatyków, zarówno z grona nauczycieli, jak i naukowców. Obecne władze reprezentuje Dobrochna Kałwa, Jakub Gałęziowski oraz Marcin Jarząbek. Mamy nadzieję, że PTHM zyska należyłą mu rangę w środowisku naukowym i edukacyjnym w kraju.

dr Izabela Lewandowska

Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych

UWM Olsztyn

-